

ERFGOEDCEL
**DENDER
LAND**



HERINNERINGSKOFFERS DENDERLAND

Een inspiratiebron voor wie met ouderen
in gesprek gaat, over vroeger en nu





WAAROM EEN HERINNERINGSKOFFER?

De heerlijke geur van pannenkoeken met lichtmis, het geluid van de schoolbel of de eerste plaat waar je op danste, de verhalen uit je dorp, wijk of stad. Iedereen heeft herinneringen! Erfgoed kan helpen om de verhalen gelinkt aan deze herinneringen op te roepen. Door mensen te prikkelen met oude filmpjes, foto's of voorwerpen worden ze aangemoedigd om hun verhaal te vertellen.

Zo'n koffer kan ook personen met dementie helpen. Het verleden – dat dementerende mensen vaak nog tot in de kleinste details kennen – kan zorgen voor rust of een vertrouwd gevoel. Op deze manier vormt het de basis voor mooie contactmomenten van vandaag.

VOOR WIE?

De koffers willen een inspiratiebron zijn voor al wie met ouderen in gesprek gaat. In eerste instantie geriaters, therapeuten, animatoren, verzorgers of begeleiders in woonzorgcentra, ziekenhuizen en dienstencentra. Daarnaast willen we mantelzorgers aansporen om deze koffers te gebruiken. Zelfs binnen seniorenverenigingen kunnen de koffers een aanleiding zijn voor een namiddag vertelplezier. Ook scholen kunnen dankzij deze koffers het gesprek met ouderen aangaan en zo intergenerationeel contact stimuleren.

HET DOEL

- Ouderen laten praten over hun leven, vroeger en nu.
- Herinneringen oproepen aan de hand van filmpjes, foto's en voorwerpen.
- Erfgoed dichterbij de mensen brengen.

HOE WERKT HET?

Je kan rond zes thema's aan de slag gaan: de klas, huishouden en zorg, vrije tijd, de keuken, geloof en feest. Voor een sessie kies je één thema. Per thema vind je het materiaal in één of meerdere koffers. In de koffers vind je voorwerpen, foto's en een handleiding. En krijg je toegang tot video's en muziek.



PRAKTISCH

Je kan een koffer uitlenen voor maximaal 3 weken. Contacteer Erfgoedcel Denderland, met duidelijke vermelding van de themakoffer die je wenst uit te lenen en de periode via mail (erfgoedcel@aalst.be). We vragen een waarborg van 50 euro per ontlening.





VOORBEREIDING

In elke koffer vind je een handleiding voor de begeleider. Voor je start, is het een goed idee om te kijken wat er allemaal in de doos zit en in de handleiding staat. Er zijn telkens meerdere invalshoeken om rond het thema te werken. Je kan zelf kiezen met welke onderdelen je aan de slag gaat en hoe lang je de sessie laat duren (ongeveer anderhalf uur is ideaal).

- Je kan herinneringen ophalen aan de hand van de voorwerpen in de koffer. Om het gesprek op gang te brengen, zijn er ook vragen toegevoegd.
- Je kan samen foto's of oude boeken bekijken.
- Je kan gebruik maken van het online aanbod en samen muziek beluisteren of naar video's kijken.
- Liever een doe-activiteit? In de handleiding vind je ook een aantal suggesties voor activiteiten.

TIP

Als je met meerdere personen werkt, maak de groep dan niet te groot: 5 tot 7 deelnemers is ideaal. Selecteer indien mogelijk kandidaten met een gelijke leeftijd en achtergrond.

Kies deelnemers die nog kunnen horen, verstaanbaar praten, bereid zijn om over het verleden te vertellen, maar ook kunnen luisteren naar anderen en plezier beleven aan het ophalen van herinneringen.

Je kan de koffers zeker en vast ook in kleinere groepen of één op één gebruiken.

BENODIGDHEDEN:

- De koffers
- Grote tafel met een stoelen
- Laptop met boxen
- Eventueel: scherm, beamer

TIP

Kies een lokaal waar je ongestoord anderhalf uur kan werken met de groep. Omgevingslawaai of het in en uit wandelen van andere mensen kunnen storend zijn en de concentratie van de deelnemers bemoeilijken.





START SESSIE

Het lokaal staat klaar voor de sessie en je hebt de koffers bij de hand. Je verwelkomt de deelnemers en legt kort uit over welk thema je het deze namiddag zal hebben. Een andere optie is om te starten met een video of al enkele voorwerpen uit de koffer halen en vragen of iemand weet wat het thema zou kunnen zijn.

Daarna kan je de voorwerpen één voor één uit de koffer halen. Pols naar de reactie van de deelnemers. Herkennen ze iets? Welke herinneringen komen boven?

Geef de voorwerpen door, laat ze gebruiken of uittesten door de deelnemers. Laat de deelnemers spontaan vertellen of stel zelf vragen. Inspiratie vind je in de bijhorende vragenlijsten. Weet je niet wat het voorwerp is? Geen paniek! Er zit ook een beschrijving van elk voorwerp in de koffer.

TIP

- Jij houdt best de koffer zelf bij je in de buurt om het verloop en tempo van de namiddag te bepalen. Je kan afwisselen tussen voorwerpen, muziek, foto's of video.
- Vraag de deelnemers goed te luisteren naar elkaar. Voorkom dat mensen door elkaar praten. Vermijd ook dat er te veel voorwerpen (en zo gesprekken) tegelijk circuleren.
- Stel niet te veel vragen in één keer. Geef ook voldoende tijd om op de vragen te antwoorden.
- Probeer iedereen aan het woord te laten. Ook de stillere deelnemer heeft iets te vertellen!
- Als afwisseling tussen de vragen en verhalen door en afhankelijk van je deelnemers, kan je eventueel een doe-opdracht inlassen. Dit maakt het wat luchtiger voor de deelnemers en kan de concentratie bevorderen. De doe-opdrachten per thema vind je bij de vragenlijsten.



EINDE SESSIE

Breek de sessie niet bruusk af, maar zorg voor een afsluiter. Een doe-activiteit kan hiervoor ideaal zijn (bv. samen een lied zingen of iets eten passend in het thema). Hiervoor zit er materiaal in de koffers, maar je kan ook zelf voor iets zorgen. Alles wat eetbaar of drinkbaar is, mag je benutten.

Je kan ook vragen wat de deelnemers van deze sessie vonden. We horen graag achteraf of het een fijne namiddag was en wat jouw ervaring als begeleider was.

Wanneer je de koffers komt terugbrengen, trekken we graag 5 minuutjes uit om samen met jou de koffer kort te evalueren.



ZES KOFFERS, ZES THEMA'S

Zes koffers brengen elk één thema tot leven.

We laten je hierna kort kennismaken met elke koffer.

MEESTER, HIJ BEGINT WEER MET DE KOFFER TERUG NAAR DE KLAS

De school en de klas zagen er vroeger heel wat anders uit: er werd nog lesgegeven op zaterdag, strenge straffen waren niet ongewoon en jongens en meisjes zaten niet samen in de klas. De schooltijd is een periode die heel wat herinneringen nalaat: van het geluid van de schoolbel, die strenge juffrouw of lieve meester, de eerste woordjes schrijven, het koude leslokaal, Aan de hand van oud schoolmateriaal blikken we terug op het schoolleven van vroeger: schrijven met lei en griffel, het eerste schoolrapport, spelletjes op de speelplaats, leren breien en haken, zingen en gedichtjes opzeggen, ... Deze en nog meer aspecten komen aan bod in deze koffer!

Wat zit er in de koffer?

- Lei en griffel
- Inktpotjes
- Oude leerboeken
- Lijntjeschriftjes
- Oude rapporten
- Knikkers
- Tol
- Haak- en breinaalden
- ...



DE WAS EN DE PLAS

ZORG, VERZORGING EN HET HUISHOUDEN

Met deze koffer duiken we in het dagdagelijkse leven van mannen en vrouwen thuis. Hoe zag de badkamer van vroeger eruit? Hoeveel keer waste of scheerde men zich? En hoe krulden vrouwen hun haar? Wie herinnert zich nog de geur van Sunlight zeep? En werd deze ook voor de rest van de was en de plas gebruikt? Ook andere aspecten van het huishouden komen aan bod in deze koffer. Hoe droeg men zorg voor het huis, kleren en schoenen? Ten slotte kijken we ook naar zorg in een medische context. Welke medicijnen of wondermiddeltjes stonden er in het medicijnkastje? Hoe vaak en waarom ging men naar de dokter? We achterhalen het met deze koffer!

Wat zit er in de koffer?

- Sunlight zeep
- Eau de cologne
- Scheerset
- Brillette en schoenborstel
- Haarkrultang
- Apotheekflesje
- Levertraan
- Oud strijkijzer
- ...



SMAKELIJK!

SPULLEN UIT DE KEUKEN EN DE WOONKAMER

Ook in huis is er heel wat veranderd, zeker in de keuken! Terwijl er in de kindertijd misschien enkel een Leuvense stoof was, verschenen in de jaren 60 en 70 allerlei voorwerpen die het leven van “moeder de vrouw” in de keuken gemakkelijker maakte. Er verschenen nieuwe kookboeken, recepten en ingrediënten. Mensen kregen meer geld om hun huis in te richten en gezellig te maken. Hoe zag de woonkamer eruit en waarvoor werd die gebruikt? Had je een aparte eettafel voor feesten en een schoon servies? We nemen een duik in de keuken van weleer en kijken hoe een huis vroeger gezellig werd gemaakt.

Wat zit er in de koffer?

- Koffiemolen
- Koekboekje Liebig
- Kaneelpotje
- Koekendoos
- Elektrisch mes
- Kruiden
- Schoon servies
- ...



SPORT, SPEL EN VRIJE TIJD

SPEELGOED EN ANDERE OBJECTEN

Vrije tijd werd vroeger heel wat anders ingevuld dan nu. Een groot deel van die tijd wordt besteed aan de tv, gsm of games. Iedereen heeft de meest uiteenlopende hobby's en buiten België (en zelfs Europa) op reis gaan is al lang geen uitzondering meer. Vroeger zag dit er heel wat anders uit: de zee was een exotische plek en lang niet iedereen had televisie. We kijken naar hoe vrije tijd vroeger werd ingevuld. Was er zelfs vrije tijd? En wat viel er allemaal te beleven in het dorp of de stad? Welke spelen en sporten werden gedaan? Kon je naar de film gaan? We gaan op zoek naar verborgen talenten: zit er een muzikant of turner onder de deelnemers?

Wat zit er in de koffer?

- Houten speelgoed
- Strips Nero en Kuifje
- Constateur
- Vlaamse Filmpjes
- Viewmaster en fotokaarten
- Dominospel
- Fotoestel
- ...



IN DE NAAM VAN DE VADER

GELOOFSVOORWERPEN

Elke (zondag)ochtend naar de kerk, bidden voor het eten, ieder zijn eigen catechismus, een kruisje in elk klaslokaal, iedereen die zijn vormsel deed en huwde voor de kerk, leven volgens de katholieke feestdagen, luisteren naar de pastoor, ... Veel mensen kunnen het zich vandaag niet meer voorstellen!

Toch waren dit voor veel katholieke families vaste gebruiken tot ver in de twintigste eeuw. Met deze koffer willen we de ouderen laten praten over de beleving van hun geloof vroeger. Hoe uitte het geloof zich thuis? Hoe gaf het vorm en structuur aan de week- en jaarkalender? En welke impact had het op het dorpsleven?

Wat zit er in de koffer?

- Bijbel en missaal
- Heiligenbeeldjes
- Paternoster
- Scapuliertjes
- Wijwater uit Lourdes
- Geestelijke gezangen
- ...



HOERA! FEEST!

EEN KOFFER OM TE VIEREN

In de Denderstreek weten we wat feesten is! Elke dag is er wel een reden om te vieren: nieuwjaar, Sint-Maarten of Sinterklaas, huwelijken, kermissen, carnaval, ... Ga zo maar door! Elk feest kent zijn eigen gewoontes en voorwerpen. We halen herinneringen op aan hoe deze feesten en tradities er vroeger uitzagen en wat de grote verschillen zijn met vandaag.

Wat zit er in de koffer?

- Nieuwjaarsbrieven
- Fondueset
- Trouwboekje
- Manchetknopen
- Communiekaartje
- Trouwboekje
- Jeneverfles
- Fototoestel
- ...



Projectidee?

Heb je de intentie om een erfgoedproject op touw te zetten, dan kan je bij de Erfgoedcel Denderland steeds informatie vragen over de specifieke ondersteuning die we je hierbij kunnen bieden. Zo kan ons netwerk je hierbij wellicht ondersteunen of we kunnen je praktisch, promotioneel of misschien zelfs financieel een duwtje in de rug geven. Aarzel niet om ons te contacteren!

Colofon

De erfgoedkoffers kaderen binnen een breder project waarbij Erfgoedcel Denderland de brug slaat tussen zorg en erfgoed. De geschiedenis van de zorg in Denderland wordt in de kijker gezet, maar bovenal wordt het cultureel erfgoed uit de streek ook ingezet in de zorg.

Met bijzondere dank aan:

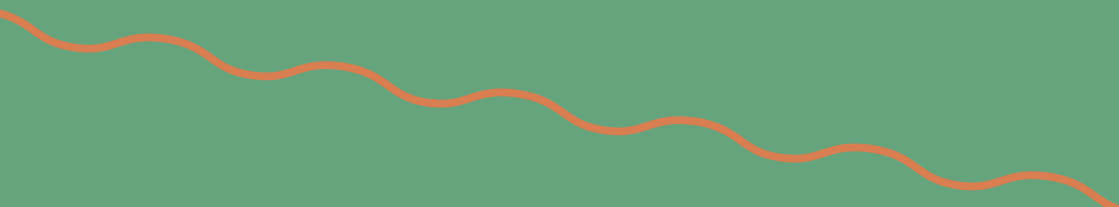
- Erfgoedcel Brugge voor het advies en alle informatie
- WZC De Faluintjes voor het testen van de koffers
- Bibliotheek Haaltert voor de goede raad
- Voor het doneren van materiaal:
Christel Baeten, Gert Ruyssinck, Herman Crabbe, Marieken Spinoy, Martine Van den Berghe, Philip Rotiers, Rik De Schepper, Rita Ravyts, Rita Scheerlinck, Stef Vrijders

Copyright:

- Foto's door Shana De Neve in WZC De Faluintjes in Baardegem
- Archiefphoto: Klooster Aaigem
© Heemkundige Kring Erpe-Mere



V.U. Karim Van Overmeire
Voorzitter projectvereniging Erfgoed Denderland
Onderwijsstraat 1 9300 Aalst



Deze herinneringskoffers willen een inspiratiebron zijn voor begeleiders en mantelzorgers van ouderen. Zes koffers vol oude foto's, voorwerpen, filmpjes en muziek uit het verleden prikkelen de deelnemers om hun verhaal te brengen. Elke koffer behandelt één thema: de klas, zorg, de keuken, geloof, vrije tijd en feest. Als afwisseling tussen de vragen en verhalen kan je ook doe-opdrachten uitvoeren. Een namiddag vertelplezier gegarandeerd!

Praktisch

Interesse om met deze koffers aan de slag te gaan of op zoek naar meer informatie. Je kan Erfgoedcel Denderland bereiken via erfgoedcel@aalst.be of telefonisch op 053 72 39 31.